

Anticonceptionele Middelen

A.Verbeeck M.S.C.

AEQUATORIA, Revue des Sciences Congolaises, n°1, 14ème année, pp 26 - 28 (1951)

<http://www.abbol.com/bookbank/books/aequatoria%201951.pdf>

Anticonceptionele Middelen.

In dit artikel beperken we ons uitsluitend tot het aangeven der meest gebruikte anticonceptionele middelen bij de Nkundo-stam der Injolo en laten we wording en groei dezer gebruiken buiten beschouwing, alsook de massa-psychologie ermee samengaande, hoewel dit wel een studie waard zou zijn. De gebruikte middelen kunnen verdeeld worden in : (I) Voorbehoedmiddelen, n.l. de bevruchting verhinderend. (II) Vruchtafdrijvende middelen.

I. Voorbehoedmiddelen.

A. Reeds vóór de komst der Blanken was de gewoonte aangenomen, dat de vrouw onmiddellijk na de betrekkingen gebruik maakte van de « Botúwá wa linko », die bewaard werd als zuiveringsmiddel ten overstaan van het spermen tot 's morgens toe. De « Botúwá wa linko » kan vergeleken worden met het « usus spongiae post actum ».

B. Na de komst der Blanken : (a) bleef bij vele inlanders de « Botúwá wa linko » in gebruik, (b) of werd vervangen door een daartoe bestemd stuk stof, (c) of door was-singen.

II. Vruchtafdrijvende Middelen.

Deze middelen werden reeds vóór de komst der Blanken toegepast. Het uitzonderlijk gebruik dezer middelen in vroegere tijden ging samen met de nog geestelijke gezondheid van dit volk. Wegens de geestelijke ontredde-ning, het gebrek aan nieuwe evenwichtige ideeën en daardoor de geestelijke lusteloosheid en de gebroken lichamelijke energie tegenover de moeilijkheden en lasten van het moederschap, is bijna geheel de redelijke controle op dit gebied verloren gegaan. Dit ligt geheel in de lijn van de tegenwoordige ontredde-ning der vast omschreven waarde-ideeën bij het Nkundo-volk. De waarden van vroeger zijn stuk geslagen. . . zowel bij man als bij vrouw, en mensen strijden en lijden niet, tenzij met tegenzin en lusteloosheid, voor een stukgeworden idee. De gehele en echte gezondheid van een volk bloeit of verkwijnt al naar gelang de ideeën op dit gebied gezond of ziek zijn. Een gehele gezondmaking der ideeën over zwangerschap, moederschap en over 't kind dringt zich op. Het is niet te laat.

Misschien kan dan ook het vermelden van de meest gebruikte vruchtafdrijvende middelen zijn nut hebben als hulp voor de gezondmaking op dit gebied. De hier volgende middelen horen tot de meest gebruikte. Ze werden opgetekend volgens inlichtingen verstrekt door verschillende inlanders, waaronder een oude katechist, twee hoofden, enkele onderwijzers, een ziekenverpleger en meerdere oude mannen en vrouwen. Al die verschillende inlichtingen vertonen onderling een opvallende eensgezindheid.

1. E f o m í (*Erythrophloeum guineense* Don., *Caesalpinac.*)

Het afkooksel van de schors wordt gebruikt als lavement of als zitbad.

2. L i l s s s (*Trichilia rubescens* Oliv., Meliac. 1551)
Het afkooksel van de schors wordt als lavement gebruikt.
3. L i a m b á j a n t a n d o (*Pithecellobium obliquifoliolatum* (De Wild.) J. Léon., Mimosac. 208, 1549)
Gebruik als beschreven door P. Ngoi, *Æq.* VII, 1944 n°3, p 121.
4. E s á ú l o l s (*Trichilia pynaertii* D.W., Meliac.)
Lavement met afkooksel van schors.
5. I f o n g a y ' ô k ó t é (*Solanum angustispinosum* D.W. Solanac. 591, 1164.
De vruchten worden in water stuk gemaakt en gekookt. Het gefilterd afkooksel wordt gebruikt als lavement.
6. B o y a y e n g a (*Cognauxia triloba* Cogn., Cucurbitac. 362, 939)
Het afschreepsel van de knolwortel wordt in water gewarmd; het product dient als lavement.
7. L ò m ù m à (Muma y'ásála)
Dit is een soort zwam, rond en zwart, die uit de grond opschiet of uit gekapte bomen. In stukken gesneden en gekookt, wordt hij als lavement gebruikt.
8. L o f á n g é (*Tephrosia vogelii* Hook F., Papilionac. 114)
De bladeren worden stuk gewreven en gekookt. Met afkooksel wordt een lavement gezet; cfr. P. Ngoi, *Aeq.* VII, 1944, n° 3, p. 121.
9. B o k u n g ú (*Piptadenia africana* Hook F., Mimosac.)
Met het afkooksel van de schors wordt een lavement gezet.
Cfr. P. Ngoi: *Aeq.* VII, 1944, n° 3, p. 121.
10. B o t o k ó w ' i k á s á (*Justicia glabra* Roxb., Acanthac. 642, 1176)
Lavement met afkooksel van bladeren.
11. E t e t e k é (*Trichilia* sp. ? *rubescens* Oliv. ?, Meliac. 1552)
Een stuk boomwortel in water koken. Met het afkooksel wordt een lavement gezet.
12. E l ó k ó i = B o o n g o (*Cassia alata* L., Caesalpinac. 284)
Bladeren worden in water uitgekookt; met het afkooksel wordt een lavement gezet. Cfr. P. Ngoi: *Aeq.* VII, 1944, n° 3, p. 121.
13. I m b é n g à (*Capsicum frutescens* L., Solanac.)
Met het afkooksel van gestampte vruchten wordt een lavement gezet.
14. E l é s é (*Tetrapleura tetraptera* Taub., Mimosac. 528, 1032)
Met afkooksel van boomschors wordt een lavement gezet.
N.B. De vruchten van deze boom dienen ook als verdovingsmiddel bij de visvangst.
15. I b ú l ú k a k ó (*Costus phyllocephalus* K. Sch. + *C. dewevrei* D.W. Zingiberac., 46, 542, 1131)
Afschreepsel van de schors in water wordt gedronken. (N.B. Men gebruikt ook het sap der jonge frisse bladeren).
16. B o n s á n k é (*Caloncoba welwitschii* (Oliv.) Gilg., Flacourtiac.)
Afschreepsel van wortel gemengd met bafuwa (vruchten van *Aframomum* Sp., Zingiberac.) in water wordt als drankje genomen.
17. B o n g o m b i l i (*Maesopsis eminii* Engl., Rhamnac. 1550)
Met afkooksel van de schors wordt een lavement gezet. (N.B. Anderen gebruikten een drankje gemaakt uit afschreepsel van de schors in water gemengd met «bafuwa», cfr. vorig n°)

18. **Bonsonsole** (*Ocimum gratissimum* L., *Labiatae*. 101)

Met afkooksel van gestampte bladeren wordt een lavement gezet.

19. **Lionje** (*Alchornea cordifolia* M. Arg., *Euphorbiac.* 186, 475)

Lavement met afkooksel van bladeren. Wordt ook veel gebruikt samen met bambénga-peper (cfr. boven n° 13).

*
**

Veel andere middelen werden nog genoteerd, maar we hielden ons aan de medicamenten die door allen eensgezind worden aangeduid als anticonceptionele middelen. Werden aldus nog vermeld **Bondongo**-waarvan de behandeling moeilijk te begrijpen is wegens de vlugge verharding van het latex-**Wányé**, **Bonkêka**, **Bontóné**, **Eákema**, **Bompómá**, **Lokindola**, **Efili**, **Bosala**, enz. Deze laatst aangetekende middelen werden reeds vroeger besproken in *Æq.* XI, 1948. n° 1, 2, 3, 4, vooral onder **Purgeermiddelen VIII** en **Gonorrhoea III**.

Deze planten (en nog andere) worden aangegeven als amenagoog, en kunnen als zodanig ook afdrijvende gevolgen hebben bij het begin der zwangerschap. Doch deze middelen blijven buiten het bestek van onderhavig artikel.

Art. Verbeek, M.S.C.